

Bevarandeplan för Natura 2000-område Gällabjär

SE 0430098

pSCI beslutat av Regeringen 1996-12.

SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12.

Bevarandeplan kungjord av Länsstyrelsen i Skåne län 2005-12-16.

Kommun: Svalöv
Läge: 2 km nordost om Röstånga
Markägare: Naturvårdsverket
Areal: 125,8 ha

Gällabjär är förutom ett Natura 2000-område också:

- Naturresept sedan 1977,
- i Naturvårdsprogrammet för f.d. Malmöhus län,
- av riksintresse för naturvård (N48),
- som delvis är med i ängs- och hagmarksinventeringen, klass II,
- som delvis är med i ängs- och betesmarksinventeringen (utförd 2002-2004).

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras.

Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

Naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök 1999 av Jörgen Andersson och 2004 av Gunilla Lundh (i samband med ängs- och betesmarksinventeringen).

Tabell 1. Gällabjärs naturtyper med arealer 2004, Natura 2000-arter och Natura 2000-koder inom parentes

Naturtyp	Areal (ha)
Torra hedar (4030)	6,7
Enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker (5130)	14,5
*Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230)	0,4
Fuktängar med blåtåtel eller starr (6410)	1,7
Öppna svagt välvda mossor, fattiga och intermediära kärr och gungfly	0,7
Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070)	1,7
Boskogs av örtrik typ (9130)	11,3
Ek-avenboskogs av buskstjärneblomma-typ (9160)	1,8
Alluviala skogar som tidvis är översvämmade (91E0)	11,5
Totala arealen naturtyper:	50,3
*=prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	
Art	
Spillkråka - <i>Dryocopus martius</i> (A236)	

Bevarandesyfte och bevarandemål

Det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla ovan nämnda naturtyper i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

För Gällabjär innebär detta följande bevarandemål:

Areal

- Naturtypen torra hedar (4030) ska utgöra en areal på minst 6 ha.
- Naturtypen enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker (5130) ska utgöra en areal på minst 14 ha.
- Naturtypen artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230) ska utgöra en areal på minst 0,4 ha.
- Naturtypen fuktängar med blåtåtel eller starr (6410) ska utgöra en areal på minst 1,6 ha.
- Naturtypen öppna svagt välvda mossor, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn (7140) ska utgöra en areal på minst 0,5 ha.
- Naturtypen trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070) ska utgöra en areal på minst 1,7 ha och bör på sikt öka i areal.
- Naturtypen boskogs av örtrik typ (9130) ska utgöra en areal på minst 11 ha.
- Naturtypen ek-avenboskogs av buskstjärneblomma-typ (9160) ska utgöra en areal på minst 1,8 ha.
- Naturtypen alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0) ska utgöra en areal på minst 10 ha.

Struktur och funktion

Torra hedar (4030) och enbuskmarker (5130)

- Den torra hedens (4030) buskskikt ska inte täcka mer än 10 % av dess areal.
- Enbuskmarkens (5130) buskskikt ska inte täcka mer än 25 % av dess areal.
- Trädskiktets krontäckning ska inte utgöra mer än 10 % för heden (4030) och enbuskmarken (5130), och ska endast utgöra enstaka solitärträd och mindre grupper.
- Båda naturtyperna ska årligen betas.

Stagghed (6230) och fuktäng (6410)

- Träd- och buskskikt ska vara öppna.
- Båda naturtyperna ska årligen betas.
- Naturtypen fuktäng ska ha en opåverkad hydrologi.

Kärren (7140)

- Kärrens naturliga hydrologi får ej påverkas negativt så att risken för uttorkning ökar.
- Naturtypen ska årligen betas.

Bokskogen (9130)

- Mängden död ved i form av döda fallna träd men även som en del av äldre levande träd ska kvarstå och gynnas.
- Invandrad gran och främmande trädslag bör hållas undan.

Ekskogen (9160)

- Mängden död ved i form av döda fallna träd men även som en del av äldre levande träd ska kvarstå och gynnas.
- Extensivt bete.

Alkärret (91E0)

- All form av död ved ska kvarstå och gynnas. I den betade marken måste djuren dock ha möjlighet att ta sig fram och beta överallt, vilket tillåter borttagande av fallen död ved i viss utsträckning.
- Alkärrets hydrologi får ej ändras så att risk för uttorkning ökar.

Typiska arter

- För naturtyperna torra hedar (4030) och enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker (5130) ska de typiska arterna knägräs, slåttergubbe, borsttåg, ängsvädd och stagg förekomma.
- För artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230) ska de typiska arterna knägräs, slåttergubbe, ängsvädd och stagg förekomma.
- För naturtypen fuktängar med blåtåtel eller starr (6410) ska de typiska arterna hirsstarr, gökblomster, stagg och ängsvädd förekomma.

Natura 2000-arter

- Spillkråka ska förekomma årligen som häckande fågel.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning

Områdesbeskrivning

Natura 2000-området Gällabjär utgörs av ett varierat natur- och kulturlandskap och har en särställning i Sverige genom sin vulkaniska berggrund. Området innehåller stora arealer betesmark och skog och är gammal utmark till Röstånga och Kollema by. Höjden Gällabjär är en basalkupp, en sloknad vulkankägla, på 124 m. Den höga halten av växtnäringsämnen, som är typiskt för basalter, har skapat en brunjordsprofil med en artrik markflora.

Kulturhistoriskt är området betydelsefullt genom att vara en av få utmarker som inte har blivit överväxt av skog. Därmed är området en relik av det tidigare utbredda öppna beteslandskapet. Gällabjär är även med sina öppna betesmarker och omväxlande lövskog värdefullt för friluftslivet. Skåneleden går genom området och vindskydd för övernattning finns.

Naturtyper

Den torra heden (4030) och enbuskmarken (5130)

Den torra heden och enbuskmarken domineras av frisk rödvenhedsvegetation med växter såsom blodrot, blåsuga, fårsvingel, knägräs, ljung och stenmåra. Marken är välhävdad och skillnaden mellan den torra heden och enbuskmarken är i huvudsak mängden buskar. Man kan även hitta något enstaka grovt träd, som utgör ett sällsynt inslag i naturen och som väsentligt ökar den biologiska mångfalden. I dessa naturtyper kan man i träd- och buskskiktet bland annat hitta asp, en, bok, hägg, hassel, gran, klibbal och olika ek-, björk- och lindarter.

Staggheden (6230) och fuktängen (6410)

Man finner både staggheden (6230) och fuktängen (6410) i de fuktigare områdena i den östra delen av Gällabjär. Stagghedens artsamhälle har betingats av ängsbruk och betesdrift, ofta med en lång kontinuitet. På den artrika staggheden kan man hitta blodrot, fårsvingel, hirsstarr och stagg och den räknas som frisk till fuktig. Fuktängen är fuktig och har en annan flora med växter såsom blåtåtel, hirsstarr och blodrot. I dessa naturtyper kan man i träd- och buskskiktet bland annat hitta al- och björkarter, slån och sälg.

Kärren (7140)

Kärret är fuktigt till vått och har en trivial flora med arter såsom knapptåg och veketåg.

Den trädklädda betesmarken (9070)

Ett mindre område centralt i Gällabjär har ansetts vara naturtypen trädklädd betesmark mer arter såsom slån, vildapel, bok och ek. Där kan man finna ett fåtal värdefulla hagmarksträd av sälg och hassel och marken är välhävdad. Arter som hittats är bok, blodrot, fårsvingel, gulmåra, jordtistel, olvon och stenmåra.

Bokskogen (9130)

Ett av de större områdena i Gällabjär är naturtypen Bokskog av örtrik typ (9130). Floran är artfattig och fåltskiktet domineras ofta av vårbloommande arter såsom gulplister, lundgröe, harsyra och träjon. Här kan man även hitta äldre topphuggna bokar som utgör en viktig livsmiljö för insekter, fåglar och växter.

Ekskogen (9160)

I anslutning till bokskogen hittar man ekskogen och där finner man ett rikt buskskikt av hassel och ett slutet krontak.

Alkärret (91E0)

I det nordvästra hörnet av Gällabjär finner man ett alkärr som går under naturtypen Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade (91E0). Gällabjär är och har under lång tid varit en kulturmark och rester av detta är bland annat stubbskottsbruket i alkärret. Området hyser en relativt stor artrikedom med arter såsom skogsfräken, skogsnäva, hallon, bunkestarr, kabbleka, stinknäva och kärrviol.

Natura 2000-arter

Spillkråka

Spillkråkan finns huvudsakligen i skogsmark. Den föredrar skog med lövinslag och är beroende av tjockare träd för att kunna hacka ur sina bon. Träd som asp och tall måste ha stamdiameter på minst 30 cm respektive 40 cm i brösthöjd för att de skall kunna bli lämpliga boträd. Dem anses även vara en nyckelart i skogen, för dess bohål är även lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som själva inte klarar att mejsla ur sina bon. I Sverige finns ca 20 000–35 000 par.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

För skogsmarkens naturtyper (9130, 9160, 91E0) gäller att:

- Död ved; grenar, torrträd, hålträd, lågor, m.m. av olika trädslag skal förekomma.
- Gamla och grova träd ska förekomma.
- Bortröjning av planterad gran sker.
- Ett extensivt bete fortsätter att ske i de områden där det idag förekommer.

I övrigt gäller att skogsmarkens naturtyper huvudsakligen får utvecklas utan större ingrepp av människan. Naturvårdsåtgärder för att gynna död ved, äldre träd och skapa bättre förutsättningar för områdets Natura 2000-arter anses dock positiva.

För odlingslandskapets naturtyper (4030, 5130, 6230, 6410 och 9070) gäller att:

- Nuvarande betesmarker och slåtterängar ska hävdas.
- Gödsling, stödutfodring, kalkning, nydikning eller insådd av för naturtypen främmande arter får ej förekomma.
- Ett variationsrikt träd- och buskskikt förekommer.

För kärrets naturtyper (7140) gäller:

- Områdets vattenförhållande förmåga ska inte påverkas.
- Död ved; grenar, torrträd, hålträd, lågor, m.m. av olika trädslag ska förekomma.

För området Natura 2000-fåglar gäller:

- Ett naturvårdsinriktat skogsbruk där en del äldre träd får bli gamla nog för att spillkråkan skall kunna bygga bo.
- Död ved i form av torrakor, äldre levande träd med mycket död ved, fallna döda träd för ett rikt insektsliv.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledningarna under rubrikerna "Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus" och "Ekologiska krav". Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Risk för skada

De största riskerna för de torra hedarna (4030) och enbuskmarkerna (5130) är:

- Svag eller utebliven hävd.
- Gödsling, stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.
- Ett alltför tätt träd- och buskskikt.
- Nedfall av försurande och gödande föroreningar.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin, eller liknande medel, är negativt för den dynglevande insektsfaunan (vilka är viktiga i betesmarkerna då de bryter ned spillning).

De största riskerna för kärren (7140), stagghedarna (6230) och fuktängarna (6410) är:

- Svag eller utebliven hävd.
- Gödsling, stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.
- Ett alltför tätt träd- och buskskikt.

- Nedfall av försurande och gödande föroreningar.
- Ändrade hydrologiska förutsättningar.
- Näringsrikt tillrinningsvatten från omgivande marker.

De största riskerna för de trädklädda betesmarkerna (9070) är:

Betesmark:

- Minskad hävd på grund utav färre antal betesdjur.
- Igenväxning av träd och buskar.
- Gödning, samt läckage av bekämpningsmedel och gödning från omkringliggande jordbruksmarker med övergödning och utarmning av floran som följd.

De största riskerna för bokskogarna (9130), ekskogarna (9160) och alkärren (91E0) är:

- Produktionsinriktat skogsbruk i, och ofta även i anslutning till ett objekt.
- Fragmentering av objekten.
- Luftföroreningar.
- Exploatering för samhällsbyggande av olika former.
- Åtgärder i anslutning till områdets vattendrag som förändrar hydrologin.
- Buskröjning.
- Förändrad vattenkemi i vattendraget/sjön.

För spillkråkan är de största riskerna:

- Ett icke naturvårdsinriktat skogsbruk inom skogsnaturtyperna.
- Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd.
- Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubriken "Hotbild". Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Bedömning av bevarandestatus

Vid fältbesök konstaterades bevarandestatusen för områdets naturtyper (se tabell 2).

Tabell 2. Bevarandestatus 2004 för områdets naturtyper och Natura 2000-arter

Naturtyp	Bevarandestatus
Torra hedar (4030)	Mycket gott bevarande
Enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker (5130)	Mycket gott bevarande
*Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230)	Mycket gott bevarande
Fuktängar med blååtäl eller starr (6410)	Mycket gott bevarande
Öppna svagt välvda mossor, fattiga och intermediära kärr och gungl	Mycket gott bevarande
Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070)	Mycket gott bevarande
Bokskog av örtrik typ (9130)	Mycket gott bevarande
Ek-avenbokskog av buskstjärneblomma-typ (9160)	Gott bevarande
*= prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	
Art	
Spillkråka - <i>Dryocopus martius</i> (A236)	Mycket gott bevarande

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Markägare har rätt till ersättning om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr "Natura 2000 Värdefull natur i Sverige" och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Skydd

Området ingår i naturreservatet Gällabjär och en skötselplan från 1974 finns upprättad men den behöver uppdateras.

Bevarandeåtgärder

För nuvarande är bete och en utglesning i trädskiktet tillfredställande åtgärder. I skogsnaturtyperna kan död ved skapas. Man kan även ta upp det för Gällabjär traditionella stubbskottsbruket av al och topphuggningen av bokar.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med

Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Restaureringsåtgärder

Betesmarkerna behöver glesas ut, framförallt björk, men man kan ha en högre andel av björk än vad som är brukligt, för marken har tidigare haft fler träd än naturtyperna (4030) och (5130) egentligen ska ha.

De vidkroniga äldre grova bokarna i bokskogen (9130) ska gynnas och friställas. För att underhålla antalet äldre grova bokar kan topphuggning återupptas på ersättningsträd. Ekskogen kan ingå i betesmarkerna och ha ett extensivt bete. Alskogen kan även den ingå i det extensiva betet och man kan även tänka igenom åtgärder för att återuppta stubbskottbruket.

Löpande skötsel

Fortsatt traditionell beteshävd av betesmarker. Kontinuerliga röjningar etc. av uppkommande sly i betesmarker. Skötseln av skogen ska vara naturvårdsinriktad med kvarlämnande av vissa äldre träd, torrakor, död fallen ved etc.

Viktigt att tänka på

Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsvårdstyrelsen kontaktas.

Uppföljning

1. Kontroll av naturtypernas areal, struktur och funktion och typiska arter vart 5-6 år.
2. Kontroll av Natura 2000-arternas förekomst och deras livsmiljöns struktur och funktion vart 5-6 år.
3. Sammanställning och utvärdering av skydd och meddelade tillstånd.

Övrigt

Bevarandeplanen gäller tills vidare. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Referenser

Cederberg B, Löfroth M. (eds) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Länsstyrelsen i Kristianstad län, 1996. Från Bjäre till Österlen, Skånska natur- och kulturmiljöer. Länsstyrelsen i Kristianstad län.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, 1974. Vegetation och markanvändning inom Jällabjär.

Länsstyrelsen i Malmöhus län.

Bilagor

1. Naturtyper enligt Natura 2000
2. Rödlistade arter
3. Arter funna under inventeringen för Skånes flora

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län

Planförfattare: Mathilda Edlund och Kristian Nilsson

Senast reviderad 2005-12-10 av Kristian Nilsson

Bilaga 2. Rödlistade arter och arter i artskyddsförordningen inom Natura 2000-naturtyperna

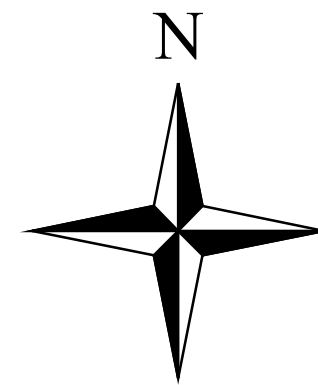
Rödlistade arter placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). * Fridlyst enligt 6, 8 och 9§§ i artskyddsförordningen. I kategorin DD saknas kunskap om arten.

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori
Torra hedar (4030)			
- Svampar	Stornopping	<i>Entoloma griseocyaneum</i>	NT
	Rosennopping	<i>Entoloma roseum</i>	EN
-Grod- och kräldjur	Kopparödla*	<i>Anguis fragilis</i>	
-Skalbaggar	Sexfläckig blombock	<i>Anoplodera sexguttata</i>	NT
Triviallövskog (906, Icke naturtyp)			
- Blötdjur	Smal dammsnäcka	<i>Omphiscola glabra</i>	NT
Näringsrik ek eller ek-avenbokskog (9160)			
- Svampar	-	<i>Entoloma chloropolium</i>	NT
	Backnopping	<i>Entoloma atroeruleum</i>	NT
Trädklädd betesmark (9070)			
- Svampar	Skorpdyna	<i>Biscogniauxia nymmularia</i>	DD
Åker (6930, Icke naturtyp)			
- Fjärilar	Almsnabbvinge	<i>Satyrrium W - album</i>	NT
Näringsrik bokskog (9130)			
- Kärlväxter	Gulsippa	<i>Anemone ranunculodes</i>	

Enbuskmarker (5130)			
- Kärlväxter	Slättergubbe	<i>Arnica montana</i>	NT
	Revig blodrot	<i>Potentilla angula</i>	VU
	Vanlig ängsstarr	<i>Carex hostiana</i> var. <i>Hostiana</i>	
	Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i> subsp.	VU
- Svampar	Praktvaxskivling	<i>Hygrocybe splendidissima</i>	NT

Bilaga 1. Natura 2000-området Gällabjär med naturtyper enligt Natura 2000

- Natura 2000 - habitat (SCI)
- Gällabjär naturtyper.shp
- 4030 Torra hedar (alla typer)
- 5130 Enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker
- 6230 Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat
- 6410 Fuktvångar med blåtätel eller starr
- 7140 Öppna svagt välvda mossar, fattigkärr, intermedjära kärr och gungflyn
- 9070 Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ
- 9130 Bokskog av örtrik typ
- 9160 Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ
- 91E0 Alluviala skogar som tidvis är översvämmade
- Övrigt

0.8

0

0.8

1.6 kilometer

Bilaga 3. Arter funna i inventeringen av Skånes flora, Gällabjär

Namn	Vetenskapligt namn
Apel	<i>Malus domestica</i>
Bened	<i>Evonymus europaeus</i>
Borsttåg	<i>Juncus squarrosus</i>
Darrgräs	<i>Briza media</i>
En	<i>Juniperus communis</i>
Frossört	<i>Scutellaria galericulata</i>
Fältarv	<i>Cerastium arvense</i>
Granspira	<i>Pedicularis sylvatica</i>
Grå ögontröst	<i>Euphrasia nemorosa</i>
Gulmåra	<i>Galium verum</i>
Gulvial	<i>Lathyrus pratensis</i>
Hästkastanj	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Knippfryle	<i>Luzula campestris</i>
Kärrdunört	<i>Epilobium palustre</i>
Kärrsilja	<i>Peucedanum palustre</i>
Rotfibbla	<i>Hypochoeris radicata</i>
Rättsvans	<i>Myosurus minimus</i>
Slättergubbe	<i>Arnica montana</i>
Stensöta	<i>Polypodium vulgare</i>
Strandklo	<i>Lycopus europaeus</i>
Vanlig ögontröst	<i>Euphrasia stricta</i> var. <i>brevipila</i>
Vägtåg	<i>Juncus bufonius</i>
Åkermynta	<i>Mentha arvensis</i>
Ältranunkel	<i>Ranunculus flammula</i>
Ängskovall	<i>Melampyrum pratense</i>

2005-08-08 Mathilda Edlund